

2025-03-31

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare (SOU 2024:93)

Ju2024/02655

Sveriges Domareförbund har anmodats yttra sig över det rubricerade betänkandet.

Sveriges Domareförbund är ett yrkesförbund för domare. Förbundet ska företräda Sveriges domare i lagstiftnings- och rättskipningsfrågor, värna om domstolarnas självständighet och i övrigt bevaka frågor av betydelse för den dömande verksamheten.

Utredningens uppdrag har bestått i bl.a. att överväga en rad åtgärder i syfte att stärka de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att förhindra, utreda och lagföra brott som begås av unga personer. Utredningen har nu lämnat förslag till en rad åtgärder, bl.a. utökade möjligheter att använda tvångsmedel mot barn under 15 år och införande av möjligheten att använda hemliga tvångsmedel mot sådana barn. Huruvida detta är befogat får – precis som när det gäller utredningens övriga förslag på tvångsmedelsområdet – avgöras genom en avvägning mellan å ena sidan kraven på de brottsbekämpande myndigheterna att förhindra, upptäcka och effektivt utreda brott och, å andra sidan, människors rätt till skydd mot intrång i den personliga integriteten. Sveriges Domareförbund avstår från att lämna synpunkter på de avvägningar i dessa avseenden som gjorts av utredningen. Förbundet välkomnar dock – särskilt om barn i den aktuella åldersgruppen nu ska omfattas av regleringen – den nyligen aviserade översynen av reglerna om hemliga tvångsmedel och den analys som inom ramen för denna översyn ska göras av den samlade regleringens konsekvenser för den personliga integriteten (se Dir. 2025:12).

Utredningen har föreslagit en reglering som möjliggör användandet av vissa tvångsmedel inför en eventuell resning. Enligt utredningens förslag ska åklagare normalt fatta beslut om sådana tvångsmedel. Utredningen har motiverat detta med att en domstols beslut om tvångsmedel kan uppfattas som ett förtida ställningstagande i resningsfrågan och med svårigheterna med att avgöra vilken domstol som bör pröva en sådan fråga. Utredningen har även pekat på att det skulle belasta överinstanserna att fatta sådana beslut. Dessa skäl för den föreslagna ordningen framstår emellertid – enligt Sveriges Domareförbund – inte som särskilt starka. Det förekommer redan i dag att beslut i andra tvångsmedelsfrågor fattas av samma domstol som slutligt ska pröva saken utan att detta anses särskilt problematiskt; den vedertagna ordningen är i allmänhet att tvångsmedelsfrågan inte prövas av samma domare som slutligt avgör målet. Det är svårt att se varför detta inte skulle

kunna gälla även i den nu behandlade situationen. Några större svårigheter att avgöra vilken domstol som bör pröva tvångsmedelsfrågan torde inte heller föreligga. Det naturliga vore att låta den domstol som ska pröva resningsansökningen också pröva tvångsmedelsfrågan. Och en sådan ordning kan knappast anses så betungande för överinstanserna att den bör förkastas av den anledningen. Som exempel kan nämnas att Högsta domstolen de senaste åren – såvitt kunnat utrönas – prövat endast en sådan fråga (se ”Salivprovet” NJA 2021 s. 368). Det finns inget som talar för att det kommer att bli särskilt mycket vanligare i det föreslagna systemet. Enligt Sveriges Domareförbund bör det således i den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet övervägas om inte domstol som utgångspunkt ska fatta beslut om tvångsmedel inför en eventuell resning.

För att motverka den informationsförlust som kan uppstå vid byte av t.ex. telefon eller användarkonto i syfte att undvika att bli föremål för hemliga tvångsmedel har utredningen föreslagit att det ska införas ett snabbare beslutsförfarande för vissa hemliga tvångsmedel. Förslaget går ut på att en särskilt utpekad befattningshavare vid Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket i särskilt brådskande fall under vissa förutsättningar ska få besluta om tillfälligt tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig dataavläsning av motsvarande uppgifter. Det skulle enligt Sveriges Domareförbund föra för långt att på detta sätt avvika från utgångspunkten att tvångsmedelsfrågor av detta slag prövas av domstol, en ordning som ställer upp rättssäkerhetsgarantier till skydd för den enskildes integritet och från vilken redan åklagarens möjlighet att i avvaktan på rättens prövning meddela beslut om hemliga tvångsmedel innebär ett avsteg. Sveriges Domareförbund avstyrker utredningens förslag i denna del.

Utredningen bedömer att förslagen leder till något ökade kostnader för Sveriges Domstolar, men att kostnaderna ryms inom befintliga anslag. Sveriges Domareförbund har i tidigare remissyttrandet (se bl.a. Ju2023/02432) pekat på att detta är en vanlig skrivning som återkommer i olika betänkanden där det föreslås att domstolarna tillförs nya arbetsuppgifter och att det är viktigt att domstolarna har tillräckliga ekonomiska resurser som är hållbara över tiden, varför det bör synas i resurstilldelningen om domstolarna över tid tillförs nya uppgifter även om betydelsen av varje nytillkommande arbetsuppgift är marginell. Förbundet anser att dessa synpunkter alltjämt gör sig gällande.

Detta remissyttrande har beslutats av förbundets styrelse.

Hanna Werth
ordförande